

Proloog

Een steen vloog rakelings langs mijn hoofd, ik kon nog net opzij duiken. Iemand smeed een verfbom tegen de gevel van het huis. ‘Opdonderen! We moeten jullie hier niet!’ Politieagenten zetten helmen op en kwamen op de demonstranten af, met schilden om zich te beschermen. Soldaten trokken hun wapens. Een televisieploeg was aan het filmen. Iedereen schreeuwde en brulde. Demonstranten vochten met agenten en met tegedemonstranten. Niemand kon nog zien wie vóór of tégen het opvanghuis was.

Er vloog weer iets door de lucht. Een ruit barstte. Meteen brak er binnen brand uit.

‘Een brandbom!’ gilde iemand. ‘Moordenaars!’ Geschrokken week de menigte terug.

Ik ook, ik was even niet in staat iets anders te doen dan stomverbaasd kijken naar de snel oplaaiende vlammen.

De voordeur werd van binnenuit opengerukt, mensen kwamen in paniek naar buiten: mannen, vrouwen en ook kleine kinderen. Een vrouw met een hoofddoekje en gezichtsbedekking struikelde en viel. Een gemaskerde demonstrant rukte haar hoofddoekje af. Ze probeerde op te staan, maar kreeg een schop tegen haar hoofd. Toen werd haar aanvaller zelf aangevallen. Ik keek toe, lette niet op en voelde een keiharde klap tegen mijn schouder. De pijn schoot door me heen, ik werd misselijk en stond te wankelen op mijn benen.

Iemand trok me weg, sloeg een arm om me heen en sleepte

me tussen de vechtende mensen door naar de rand van de menigte. Ik ging op straat zitten en moest overgeven. Mijn redder hurkte neer en veegde met een zakdoek over mijn mond. 'Diep ademen,' zei hij.

6 Ik keek hem aan, het was een jongen van ongeveer mijn leeftijd. Ik zoog frisse lucht naar binnen en moest hoesten.

Een brandweerauto kwam met loeiende sirene de straat in. In het huis klonk een ontploffing, vlammen sloegen door de openstaande voordeur naar buiten.

Iedereen keek naar het vuur dat nu naar de eerste verdieping van het huis klom. Een raam ging open, iemand sprong en viel boven op een vrouw die onder hem stond. Weer gegil. Mensen snelden toe, anderen gingen ervandoor.

Soldaten schoten in de lucht, ambulances kwamen de straat in, agenten sleurden zich hevig verzettende demonstranten naar politiebusjes, brandweermannen rolden slangen uit. Vluchtelingen waren verdwaasd op de stoep gaan zitten, een kind werd getroost. De mensen die niet waren weggerend, stonden beteuterd toe te kijken.

En ik zat daar, midden op straat, met een onbekende jongen naast me. Zijn zwarte krullen waren nat van het zweet.

Ik, Tommaso Schouten, ben achttien en afgelopen zomer heb ik mijn vwo-diploma gehaald. Nu werk ik aan mijn toekomst, die ik al heel precies voor me zie.

Even voor de duidelijkheid: thuis in Amsterdam laat ik me Thomas noemen. Mijn naam wordt altijd fout gespeld door Nederlanders en al toen ik in groep drie zat, was ik het zat steeds weer iedereen te moeten verbeteren. Mijn naam schrijf je toch echt met dubbel m en één s en niet andersom. En zonder h!

Mijn vader Maarten is Nederlands, mijn moeder Cristina Italiaans. Ik heb het blonde haar van mijn vader en de amandelbruine ogen van mijn moeder en met die combinatie ben ik behoorlijk tevreden.

Mijn ouders kibbelden altijd over wie van de twee de ander had veroverd. In elk geval hadden ze elkaar voor het eerst gekust in de bosjes bij de Spaanse Trappen. Volgens de roddels van mijn Italiaanse tantes ben ik daar ook verwekt, maar ik betwijfel of dat waar is. Mijn vader is veel te preuts om buiten de slaapkamer te vrijen. Zelfs als hij doucht doet hij de deur van de badkamer op slot.

Ik ben geboren in een ziekenhuis in Rome, maar toen ik twee jaar was ben ik door mijn ouders meegenomen naar Nederland. Mijn vader kon niet aarden in Italië. Hij is meer het type van 'doe maar gewoon, dan doe je al gek genoeg' en daar hoeft je in Italië echt niet mee aan te komen. We zijn

in Amsterdam gaan wonen. Mijn moeder had voor zover ik weet geen bezwaar gemaakt tegen de verhuizing en is docente geworden op een taalschool. Ze kookt Italiaans, spreekt tegen mij bijna uitsluitend Italiaans en gaat als ze zegt dat ze heimwee heeft – en dat is om de paar maanden – naar Rome om haar ouders en drie zussen te bezoeken. Mijn vader heeft een platenzaak in Amsterdam, waar grammofoonplaten van vinyl worden verkocht. De winkel loopt goed.

Ik ben tweetalig opgevoed. Eerst was ik van plan daar gebruik van te maken door zelf ook leraar Italiaans te worden, of anders vertaler, maar de journalistiek trok me meer. Ik wil voor een krant gaan werken, het maakt me niet uit welke, en mooie stukken schrijven over het land waar ik ben geboren. ‘Door Tommaso Schouten, onze correspondent in Rome.’ Ik zie de voorpagina’s van *NRC* of *de Volkskrant* of *Trouw* al voor me.

Al toen ik jong was, schreef ik. Geen verhalen, maar teksten over onderwerpen die ik interessant vond. Mijn eerste probersels gingen over sprinkhanen. Ik had er drie gevangen in een veldje aan de rand van de stad en in een potje gestopt. Ik bestudeerde ze, noteerde hoelang ze nodig hadden om uit het potje te ontsnappen en schreef, met behulp van een encyclopedie, een Hoogst Interessant artikel over het leven van sprinkhanen in gevangenschap. Mijn moeder moet dat met de handgeschreven stuk nog altijd ergens hebben liggen.

Ik heb op mijn laptop ook een eigen tijdschrift gemaakt, vol stukken die ik ergens had gelezen en vervolgens op mijn eigen manier heb opgeschreven. De bijbehorende afbeeldingen plukte ik van internet. Ik heb het tijdschrift tien keer geprint en verspreid onder de burens. De complimenten waren niet te tellen, ik glom van trots en zelfingenomenheid. Op het tweede nummer kreeg ik helaas weinig reacties en toen ben ik ermee gestopt.

Toen ik vijftien was, stuurde ik elke week een ingezonden brief naar *Het Parool*. Ik schreef over milieuvervuiling en klimaatverandering, over de waanzin van oorlog, over vluchtelingen en over wat me maar bezighield als jonge, linkse, eigenwijze opdonder. Soms werden die brieven nog geplaatst ook, met mijn naam eronder! Toen al wist, of hoopte ik dat ik beroemd zou worden.

Toen ik mijn vwo-diploma in handen had, heb ik meteen een e-mail naar de hoofdredacteur van *de Volkskrant* gestuurd, om te vertellen dat ik graag voor die krant zou willen werken. Ik kreeg een mail terug, helaas van een assistent of zo, waarin stond dat ik, om te laten zien wat ik in mijn mars had, een door mij geschreven artikel mocht opsturen. Ze zouden dat beoordelen en daarna van zich laten horen.

Dat klonk veelbelovend, vond ik. Maar waarover moest ik schrijven? Over Italië natuurlijk, maar verder? Er was al zo ontzettend veel over dat land geschreven. Ik liep er dagenlang peinzend mee rond.

Totdat ik las over een gebeurtenis die voor enorme ophef zorgde.

Een schoolmeisje in Frankrijk had thuis verteld dat haar leraar maatschappijleer cartoons van een naakte Mohammed aan de klas had laten zien en spottende opmerkingen over de profeet had gemaakt. Walgend was ze uit de les weggerend, zei ze.

Haar woedende vader had er op X een bericht over geplaatst. De heilige profeet belachelijk maken is voor moslims een doodzonde. Binnen een paar dagen was het bericht duizenden keren gedeeld. De woede had zich over het hele land verspreid.

Een Tsjetsjeense radicale moslim die in Frankrijk asiel had gekregen ging naar de leraar op zoek. Vlak bij de school, midden op straat en op klaarlichte dag, had hij hem aangevallen en met een mes onthoofd.

Iedereen in Frankrijk was geschokt, de haat tegen moslims laaide er eens te meer door op. Er kwamen nieuwe bedreigingen van radicale moslims, op scholen kwam politiebescherming, leraren durfden niet langer vrijuit godsdienstlessen te geven.

Maanden later, tijdens de rechtszaak over de moord, bekende het meisje dat ze had gelogen. Ze was niet eens bij die les aanwezig geweest. Ze had die dag gespijbeld, maar durfde dat thuis niet te vertellen. Daarom had ze dat verhaal verzonnen. Ze had niet nagedacht over de gevolgen, zei ze en ze had nu vreselijke spijt van haar leugen. Opnieuw was het hele land in shock.

Ik had het er met mijn moeder over.

‘Die arme man,’ zei mijn moeder. ‘Vermoord omdat een spijbelend schoolmeisje leugens over hem heeft rondgeba-
zuind.’

‘Papà zegt dat zoiets nooit zou zijn gebeurd als er geen internet had bestaan,’ zei ik.

‘Dat ben ik niet met hem eens,’ zei mijn moeder.

‘Zonder internet geen Instagram of Facebook of X,’ zei ik.

Mijn moeder fronste haar wenkbrauwen. ‘Je denkt toch niet dat al dat nepnieuws is ontstaan door de sociale media?’

‘Nee, maar nooit eerder zijn mensen zo massaal in leugens getuind. Vroeger kon zo’n bericht niet viraal gaan.’

‘Dat is zo. Maar wat denk je van Hitlers leugens over de Joden en wat daarvan de gevolgen waren? Of neem Mussolini in ons eigen Italië, hij is aan de macht gekomen door de socialisten zwart te maken. Alles wat er niet deugde in Italië was de schuld van de socialisten, beweerde hij. Het werkte. Mussolini’s fascisten wonnen de verkiezingen en hij werd *il Duce*, de Leider. Door die sociale media kan een bericht nu binnen drie seconden over de hele wereld worden verspreid, maar verder is er weinig veranderd.’

Daar moest ik haar gelijk in geven. ‘Het gekke is dat het in

het Rusland van Poetin juist nepnieuws wordt genoemd als je de waarheid vertelt.’

‘Dictators haten de waarheid,’ zei mijn moeder. ‘Of beter gezegd, ze zijn er doodsbang voor en daarom willen ze die met alle mogelijke middelen de kop in drukken.’

11

‘Nonno vindt het geloof het grootste nepnieuws aller tijden,’ zei ik, ‘maar ik heb nooit begrepen waarom. Vroeger ging hij toch elke zondag naar de kerk? Weet jij wat er met hem is gebeurd? Als ik ernaar vraag, begint hij altijd over iets anders.’

‘Je grootvader praat daar liever niet over, dat weet je toch?’ zei mijn moeder.

‘Weet jij wél hoe dat zit?’ vroeg ik.

‘Misschien zal hij het je ooit zelf vertellen,’ zei ze.

‘Dat is geen antwoord op mijn vraag.’

‘Een ander antwoord kan ik je niet geven.’

Nu wist ik waarover ik wilde schrijven: over nepnieuws, en dan vooral over nepnieuws in Italië, vroeger en nu, van de Romeinse Keizertijd tot aan vandaag. Dat had vast en zeker nog nooit iemand gedaan, *de Volkskrant* zou het ongetwijfeld meteen willen hebben. Ik zou er wel een paar weken voor van huis moeten zijn, want ik wilde ter plekke onderzoek gaan doen. Ik vroeg aan mijn grootouders in Rome of ik een poosje bij ze mocht intrekken. Ze zeiden dat ik meer dan welkom was en zo lang kon blijven als ik wilde.

Wie weet zou ik ook over het katholieke geloof kunnen schrijven. Hopelijk zou het me lukken eindelijk van mijn grootvader te horen te krijgen waarom hij dat zo haatte. Als ik bij hem logeerde, kreeg ik misschien de kans er met hem over te praten. Het leek me interessant voor mijn artikel en bovendien wilde ik al jaren weten wat er met hem was gebeurd. Het moest iets schokkends zijn geweest, anders zou hij het wel gewoon hebben verteld. Ik vond het vreemd dat er in onze familie nooit over werd gepraat.

Nonna Marta en nonno Luigi, mijn grootouders, ontvingen me met stevige omhelzingen en een enorm bord pasta.

‘Je bent mager,’ zei nonna. ‘Zorgt je moeder wel goed voor je? Leg dat ding nou eens weg, je eten wordt koud.’

12 Dat laatste zei ze tegen mijn grootvader, hij zat met zijn telefoon aan tafel en was iets aan het lezen.

Nonno bromde iets onverstaanbaars, maar deed wat nonna had gevraagd en pakte zijn vork. ‘Tommaso,’ zei hij tussen twee gretige happen door, ‘mijn auto staat hier voor de deur. Voel je vrij hem van me te lenen als je eropuit wilt. Ik weet hoe jongens van jouw leeftijd zijn, die hebben geen rust in hun kont.’

Hij had een stokoude Fiat 500 die vaak als een relikwie uit vervlogen tijden door toeristen werd gefotografeerd, maar het nog prima deed.

‘Ik kan ook gewoon de bus of de tram nemen,’ zei ik. Ik had sinds twee maanden mijn rijbewijs, maar autorijden in het chaotische Romeinse verkeer leek me doodeng.

‘Onzin,’ zei mijn grootvader. ‘Het stadsvervoer staakt iedere keer als de paus een wind laat, je kunt hier niet zonder auto.’ Hij gaf me zijn autosleutels.

Ik kreeg de vroegere kamer van mijn moeder en haar oudste zus. Het raam keek uit op een kleine binnenplaats met een armetierige palmboom, twee roestige fietsen en een Vespa die half met een zeil was afgedekt. Op het balkon naast mijn raam, dat via de keuken te bereiken was, stonden potten met planten. Nonna kweekte daar de kruiden die ze in haar pastasaus deed.

Ik mocht de kamer inrichten zoals ik zelf wilde en dat deed ik dan ook. Ik haalde mijn koffer leeg, stopte er de jurken in die nog in de kast hingen, schoof de koffer onder het bed en hing mijn eigen broeken en shirts op. De prulletjes die op de vensterbank en het nachtkastje stonden, borg ik op in een la. Bij de verbleekte poster van een jonge Eros Ramazzotti en

Tina Turner aarzelde ik, maar ik trok hem toch van de muur. Er kwam een lading stof achter vandaan. Eros was veel te oud voor me en Tina was dood. Hier in Rome was er vast wel ergens een mooie foto van een schaars geklede Mahmood te koop. Hij was mijn favoriete zanger van dat moment en niet alleen vanwege zijn songs. Hoewel... Zou ik zo'n poster open en bloot (vooral zo bloot mogelijk) boven mijn bed durven hangen? Ik wist zeker van niet.

Toen mijn grootmoeder poolshoogte kwam nemen, moest ze even slikken en keek een poosje stil naar binnen. 'Dit is nooit eerder een jongenskamer geweest,' zei ze en ze trok de deur achter zich dicht.

Ik ging haar achterna. 'Nonna, vind je dat ik te veel aan het veranderen ben?' vroeg ik.

'Welnee, jongen,' zei ze. 'Doe gerust wat je wilt, het is nu jouw kamer. Maar ik moest ineens denken aan toen de meisjes nog thuis woonden. Het is al zo lang geleden dat ze aan hun eigen weg begonnen. De tijd gaat snel, Tommasino, veel te snel...'

Ik belde mijn moeder om te zeggen dat ik veilig was aangekomen. Dat had ik haar moeten beloven.

Mijn drie Romeinse tantes, de zussen van mijn moeder, stonden die middag meteen op de stoep en eisten dat ik, nu ik in Rome was, zo af en toe bij hen op bezoek zou komen. Met zo af en toe bedoelden ze: minstens eenmaal per week. Ik kende die drie langer dan vandaag.

'Die jongen komt hier om onderzoek te doen en te schrijven,' zei nonno vanuit zijn leunstoel. 'Hij heeft geen tijd voor jullie betutteling.'

'Die jongen moet ook eten,' zei tante Elsa.

Nonna snoof beledigd. 'Alsof er iets aan mijn pasta's mankeert.'

'Jouw pasta is de allerbeste, mamma,' zei tante Chiara,

‘maar die jongen wil ook weleens iets anders eten en aangezien ik net met veel succes een cursus sushi maken heb gevolgd...’

14 ‘En we doen het voor jou, hoor mamma,’ zei tante Milva met een mierzoete glimlach. ‘Elke dag koken voor die jongen is veel te vermoeiend voor je.’

‘Mag “die jongen” misschien zelf ook iets zeggen?’ vroeg nonno.

‘Lieve tantes,’ zei ik, ‘ik vind dit geweldig aardig van jullie en natuurlijk kom ik op bezoek, maar ik kan nog niet beloven hoe vaak dat zal zijn. Jullie begrijpen vast wel dat mijn onderzoek voor gaat.’

Mijn tantes snoven verontwaardigd.

‘Hij wil niet op bezoek komen! Hij houdt niet van zijn familie!’ zei tante Chiara.

‘Dat komt door zijn Hollandse opvoeding,’ zei tante Milva. ‘Nederlanders zien hun familie alleen op verjaardagen.’

‘En op begrafenissen,’ zei nonna.

‘Ik was er altijd al op tegen dat Cristina met een Nederlander zou trouwen,’ zei tante Elsa.

‘Dat is helemaal niet waar,’ zei tante Chiara. ‘Jij was zelf ook verliefd op Maarten.’

‘Hoe kom je daar nou bij? Wat een onzin, Chiara!’

Nonno keek op van zijn telefonino en sloeg met zijn hand op tafel. ‘Zouden jullie nu eindelijk een paar minuten stil willen zijn? De burens bonkten net tegen de muur omdat ze last hebben van die herrie.’

‘De burens zijn op vakantie naar Sicilië,’ zei tante Elsa.

‘Kun je nagaan hoeveel kabaal jullie maken,’ zei nonno.

‘Papà, we bedoelen het goed, hoor,’ zei tante Chiara beleefd.

Maar eindelijk hielden ze even hun mond.

Nonna stond op en zei: ‘Ik ga koken, kom me helpen.’

Ze verdwenen alle vier naar de keuken, waar het gekakel weer losbarstte.

‘Je begrijpt zeker wel wat ik heb moeten doorstaan toen die dochters van me allemaal nog thuis woonden?’ zei nonno tegen me. ‘Het is een wonder dat ik nog steeds zo’n goed-gehumeurde man ben.’ Hij deed een raam open en stak een sigaret op. ‘Tommaso, neem nooit een vrouw.’

15

‘Nonno, dat ben ik ook absoluut niet van plan,’ zei ik.

Hij blies rook naar buiten, maar die waaide meteen weer terug. ‘Ach, dat is ook zo,’ zei hij, ‘dat is ook zo...’

Maar hij vroeg niet of ik een vriend had.

Hoofdstuk twee

Ik verkende de stad. Rome was nog rommeliger dan anders. Overal werd gewerkt. Vrijwel alle monumenten stonden in de steigers. Gaten in wegen werden hersteld, het centraal station *Termini* kreeg een grondige opknopbeurt. Nonno vertelde me dat voor de zoveelste keer beloofd was dat de derde metrolijn, waar al jaren aan werd gewerkt, binnen een paar maanden klaar zou zijn. Alles moest piekfijn in orde zijn voor het jubeljaar 2025, als miljoenen pelgrims de stad zouden overspoelen om dit katholieke jaar van rust, vergeving en vernieuwing in de heilige stad zelf mee te beleven.

Nonno deed er zijn beklag over. 'Alsof er normaal niet al meer dan genoeg toeristen komen. Waar is al die schoonmaakwoede voor nodig? De halve stad is opgebroken, je kunt geen stap meer zetten zonder ergens over te struikelen. En dat allemaal vanwege dat achterlijke geloof.'

Nu viel het in Trastevere reuze mee als je het vergeleek met de rest van de stad, vond ik. Nonno overdreef weer eens. Bij ons in de straat was er geen afzetting of werkmans te bekennen. Scheuren en kuilen in het plaveisel, losgeraakte stoeptegels en vervelozige voordeuren hoorden gewoon bij het straatbeeld in onze buurt en er was niemand die zich er druk om maakte, net zomin als over het door de wind verspreide vuilnis. Er stonden wel overal afvalbakken, maar bijna niemand gebruikte die. De meeste Romeinen lieten hun rommel gewoon op straat vallen, geen mens die ervan opkeek.

En het zou hier een kale boel worden als je alle met verfspuiten aangebrachte kreten als *Ti amo Giuseppe!*, Ik hou van je, Giuseppe! *Cristina, perché mi hai lasciato?* Cristina, waarom heb je mij verlaten? of *Forza Azzuri!* Hup, Italiaans elftal! van de muren verwijderde, of de voor het stadsbestuur bedoelde beledigingen. Een schoon Trastevere zou een onherkenbaar Trastevere zijn.

Ondanks al die werkzaamheden vond ik het heerlijk door de stad te zwerven en met een cola of een biertje op een terras neer te strijken om naar voorbijgangers te kijken. Het was een soort hobby van me geworden van toeristen te raden uit welk land ze kwamen. Daarvoor waren de kleren die ze droegen of het volume van hun stem meestal al genoeg. Nederlanders en Engelsen waren het slechtst gekleed, Amerikanen waren het luidruchtigst. Aziaten waren altijd in groepen die slaafs achter een gids met een omhooggestoken paraplu of vlaggetje aan liepen. Uit welk land ze ook kwamen, toeristen voldeden bijna allemaal aan het stereotype beeld dat ik van ze had. Ik ben blij dat mijn moeder me haar Italiaanse smaak voor kleding heeft meegegeven! Hier in Rome wilde ik alles zijn, behalve een Nederlandse toerist. Hier was ik niet Thomas maar Tommaso!

Om van het gezeur af te zijn, was ik ook begonnen aan een rondje tantes.

Bij tante Elsa was ik al geweest. Ze had bedongen dat ik zou komen als haar man naar zijn werk was, zodat ze me helemaal voor zichzelf had, zoals ze knipogend zei. Hij, oom Ennio, werkte bij een ministerie en deed daar, volgens mijn tante, niet veel meer dan documenten bestuderen om die vervolgens door te sturen naar een andere afdeling, en koffie drinken in een van de vele barretjes in de buurt van het ministerie. Tante Elsa zelf had een deeltijd-kantoorbaan bij de FAO, de wereldvoedselorganisatie van de VN. Mijn neef

Roberto studeerde in Bologna, mijn nicht Beatrice was getrouwd met een leraar en woonde in een buitenwijk, waar ze allebei taalles gaven aan nieuwkomers met een verblijfsvergunning. Het lesgeven zit bij ons in de familie!

18 Tante Elsa had een lunch voor me gemaakt van salade, pasta en varkensworstjes waar een heel gezin genoeg aan zou hebben. Tijdens het eten hoorde ze me uit over wat mijn moeder allemaal uitspookte en ze wilde dolgraag weten of ik al een vriend had in Nederland. 'Ik vind het altijd zo schattig, twee mooie jongens samen.'

Het werd meer een interview dan een gesprek. Ik gaf beleefd antwoord op alle vragen en was discreet als het om mijn moeder ging.

Toen ik na de maaltijd afscheid nam, waren alle schalen leeg en toch had ik niet meer gegeten dan anders. Tante Elsa zelf waarschijnlijk ook niet, haar omvang verraadde dat ze wel het een en ander lustte.

En nu was tante Chiara aan de beurt. Ze woonde samen met twee katten in een klein appartement vlak bij het Vaticaan. Een jaar eerder was ze gescheiden van haar man omdat hij vreemd was gegaan met de buurvrouw. Kinderen hadden ze niet. 'Ik neem nooit meer een man,' zei ze voortdurend, 'behalve als hij knap en trouw is. Maar waar vind je in Italië een man die knap én trouw is?' Niemand in de familie nam haar serieus, want ze graasde volgens mijn moeder alle datingsites af. Ze woog ongeveer half zo veel als tante Elsa, maar haar nagels waren zo mogelijk in nog feller rood gelakt.

De ochtend dat ik naar haar toe ging, regende het. Ik baande me een weg langs priesters en nonnen met zwarte paraplu's en moest mijn telefonino raadplegen om het juiste adres te vinden in het doolhof van straatjes in deze buurt.

Toen ik mijn natte jas uittrok, viel me op dat tante Chiara een beetje nerveus leek. Ze wreef onrustig in haar handen en

vergat me de kapstok aan te wijzen. De katten waren toen ik binnenkwam meteen naar de slaapkamer gevlucht.

‘Tommasino?’ vroeg ze. ‘Jij schrijft toch een artikel over nepnieuws?’

‘Ja,’ zei ik.

‘Heb je gelezen over die meisjes in Tiburtina die zijn aangerand en in elkaar geslagen en dat de dader spoorloos is en dat er geen getuigen waren?’

‘Ja, dat stond op de website van de RAI. Hoezo?’

‘Nou, die meisjes hebben niet gezien wie het was, want de dader droeg een masker. Ze hebben hem van zich af getrapt en toen ging hij ervandoor. Niemand weet dus wie het heeft gedaan.’

‘Nee.’

‘Maar nu heeft ene Bruno Botticelli op Facebook geschreven dat het een asielzoeker was en dat al die criminelen, de vluchtelingen dus, een pak rammel verdienen en dat ze het land uit moeten worden geschopt. We moeten onze dochters beschermen tegen dat gespuis, schreef hij.’

‘Een asielzoeker? Hoe weet hij dat het een asielzoeker was?’

‘Dat stond er niet bij. Maar het was in de buurt van een opvanghuis van Nessuno in strada, “Niemand op straat”.’

‘Wie heeft dat bericht geschreven?’ vroeg ik.

‘Iemand die zich Bruno Botticelli noemt. Een vriendin van me heeft het gedeeld en daarom kon ik het lezen.’

‘Welke vriendin?’

‘Iemand die ik alleen van Facebook ken en met wie ik vaak recepten uitwissel. Ik heb natuurlijk meteen op die smerige onzin gereageerd. En wat ik toen voor antwoord kreeg! Hier, kijk maar.’

Ze nam me mee naar haar laptop, die opengeklapt op tafel stond.

Ik las:

Chiara Baldi:

‘Zou je niet eerst op de feiten wachten voordat je meteen de asielzoekers beschuldigt, meneer Botticelli?’

Bruno Botticelli:

‘Waar bemoei je je mee, linkse trut?’

‘Nou, ik ben wel links, maar geen trut dacht ik zo. Vind jij me een trut, Tommasino?’

‘Tante Chiara, je weet toch hoe dat gaat op Facebook? Je moet zo’n bericht gewoon negeren.’

‘Ik kon die flauwekul echt niet voorbij laten gaan zonder er iets van te zeggen, hoor.’

‘Goed, maar nu verder niets meer doen,’ zei ik, ‘anders maak je het alleen maar erger.’

Er klonk een belletje. Er kwam een nieuw bericht binnen.

Roberto Castagna:

‘Wacht maar tot die Arabieren je dochters verkrachten, dan zul je wel anders piepen!’

Tante Chiara snoof zenuwachtig. ‘Nou ja! Wie zegt zo iets nou? Wat gemeen. Ik heb niet eens dochters.’

‘Ze weten niet wie je bent en die namen zullen wel nepnamen zijn,’ zei ik. ‘Vermoedelijk gaan ze op die manier tekeer tegen iedereen die het opneemt voor asielzoekers. Laat die racisten maar kletsen, dan houdt het heel snel op.’

‘Denk je? Ik ben nu echt een beetje van slag.’

‘Dat is precies waar ze op uit zijn,’ zei ik. ‘Tante, luister nou. Verwijder dat bericht, dan ben je ervan af.’

Ze keek me aan en klapte de laptop dicht. ‘Je hebt gelijk,’ zei ze. ‘Goh, ik heb zo iets nog nooit meegemaakt. Facebook was altijd zo gezellig.’

‘Heb je weleens op X gekeken?’ vroeg ik. ‘De vuiligheid die daar te lezen is, is nog een graadje erger dan wat er op Facebook staat.’

‘X is toch van die vreselijke man in Amerika?’ vroeg ze.

‘Je bedoelt Musk.’

‘Ja. Met dat soort mensen wil ik niets te maken hebben.’

‘Verstandig van je.’

‘Maar goed, laten we het over iets leukers hebben, anders worden we somber. Ga zitten, jongen, en vertel me hoe het met je gaat. Ben je al bij Elsa en Milva geweest, of ben ik de eerste?’

21

Tante Milva en haar man Michele waren lezers en bioscoopfanaten en woonden op de Gianicolo in een huis vol boeken en dvd's. Ook hun kinderen waren het huis al uit en in de oude kinderkamers stonden nu boekenkasten. Ik kwam er graag, want ze vertelden altijd aanstekelijk over de nieuwste Italiaanse romans en speelfilms. Bovendien wisten ze veel van de geschiedenis van Rome en dat leek me handig voor mijn krantenstuk.

Ze waren allebei thuis en hadden zich voorbereid op mijn bezoek. Op tafel lag een map met artikelen die ze hadden opgezocht en uitgeprint.

Oom Michele, een lange, slanke man die er met zijn eeuwige stoppelbaard nog behoorlijk goed uitzag voor iemand van boven de veertig, zei: ‘Fijn dat je er bent, jongen. Milva heeft me verteld wat je gaat doen en we zijn dolblij dat we eindelijk alles wat we weten aan iemand kunnen doorgeven.’

‘We hebben wat tips voor je,’ zei tante Milva. ‘Er zijn een paar dingen in de stad die je beslist moet gaan bekijken.’

‘Dingen die met nepnieuws te maken hebben?’ vroeg ik.

‘Met nepnieuws uit oude tijden,’ zei oom Michele. Hij sloeg de map open en schoof een vel papier naar me toe. Het was een lijst met monumenten, standbeelden en kerken.

‘Ze zijn stuk voor stuk de moeite waard. Als je wilt weten wat ze met nepnieuws te maken hebben, moet je de artikelen die we erbij hebben gestopt maar lezen.’